

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อ คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา

A CAUSAL MODEL OF ADMINISTRATIVE FACTORS AFFECTING EDUCATIONAL QUALITY IN VOCATIONAL SCHOOLS

จุฑามณี ไกรคุณาคัย¹ กุลชลิ จงเจริญ² สังวรณ จัตกระโทก³ และพรอัญชลี พุกขานุก้า⁴

Jutamanee Kraikunasai¹ Koolchalee Chongcharoen²

Sungworn Ngudgratoke³ and Pornanchalee Pukchanka⁴

^{1,2,3}สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ⁴สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

^{1,2,3}School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University

⁴National Institute for Development of Teachers, Faculty Staff and Educational Personnel

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพสถานศึกษาจำนวน 402 แห่ง โดยการเลือกแบบเจาะจง สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารและครูจำนวน 1,633 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูจำนวน 36 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.978 และแบบเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยสถิติพื้นฐาน ค่าการวิเคราะห์องค์ประกอบ และค่าการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัย ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี พิจารณาจากค่า $CMIN/df = 1.748$ ค่าดัชนี $GFI = 0.918$ ค่าดัชนี $AGFI = 0.906$ ค่าดัชนี $CFI = 0.964$ และค่าดัชนี $RMSEA = 0.051$ โดยปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาประกอบด้วยปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความเข้มแข็งของวัฒนธรรมโรงเรียน คุณภาพการจัดทรัพยากรการเรียนรู้ และคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้ และยังพบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลทางอ้อมผ่านความเข้มแข็งของวัฒนธรรมโรงเรียน และคุณภาพการจัดทรัพยากรการเรียนรู้ไปยังคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ปัจจัยคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นปัจจัยเดียวที่ส่งผลทางตรงต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

คำสำคัญ: ปัจจัยทางการบริหาร คุณภาพการศึกษา สถานศึกษาอาชีวศึกษา

Abstract

The purposes of this study were to develop the causal model of administrative factors affecting educational quality in vocational schools and to analyze the key administrative factors affecting educational quality in vocational schools. The sample size of 402 vocational schools, granted an accreditation certificate from the External Quality Assessment, were obtained by purposive sampling method. The informants for the quantitative analysis selected by purposive sampling method consisted of 1,633 administrators and teachers. The informants for the qualitative analysis were 36 purposive participants, which were experts, administrators, and teachers. The research instruments were the document analysis form, the interview form, the questionnaire with the reliability of 0.978 and the data collection form. The statistics used for the quantitative data analysis were basic statistics, factor analysis, and structural equation model analysis. The qualitative data were analyzed by content analysis. The research results found that the causal model of administrative factors affecting educational quality in vocational schools was well fitted with the empirical data with $CMIN/df = 1.748$, $GFI = 0.918$, $AGFI = 0.906$, $CFI = 0.964$, $RMSEA = 0.051$. The key administrative factors affecting educational quality in vocational schools were Transformational Leadership, School Culture Strength, Resource Management Quality, and Learning Management Quality. It also showed that Transformational Leadership factor had the significant indirect effect on Learning Management Quality via School Culture Strength and Resource Management Quality as mediators. Only Learning Management Quality factor had the significant direct effect on educational quality in vocational schools at 0.1 significant level.

Keywords: Administrative factors, Educational quality, Vocational schools

บทนำ

การผลิตและพัฒนากำลังคนทางด้านวิชาชีพตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติและมาตรฐานการอาชีวศึกษานั้นครอบคลุมหลายด้าน ได้แก่ คุณธรรมนำอาชีพ หลักสูตรฐานสมรรถนะ บริหารจัดการยุคใหม่ ภาควิชาชีพ บริการวิชาชีพ สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรม ผู้ประกอบการอาชีวศึกษา ยุคใหม่ มาตรฐานวิชาชีพ มาตรฐานความรู้ พลเมืองไทย และพลโลก สถานศึกษาเป็นฐาน สังคมแห่งการเรียนรู้ ภาวะผู้นำ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Bureau of Vocational Education Standards and Qualification, 2012: 15) และ

ในการเตรียมกำลังคนทางด้านวิชาชีพนั้นต้องคำนึงทักษะในการรับมือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้ (Bellanca & Brandt, 2010) ในขณะที่สังคมได้คาดหวังต่อคุณภาพการอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น แต่การอาชีวศึกษายังประสบปัญหาในหลายด้าน ทั้งด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการอาชีวศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน ด้านมาตรฐานการอาชีวศึกษา ด้านความร่วมมือ ด้านการสนับสนุนของรัฐบาล ด้านการบริหารจัดการ และด้านค่านิยมการเรียนอาชีวศึกษา (Office of the Educational Council, 2007; Mokkaranurak, 2011) ดังนั้น เพื่อให้สังคมมั่นใจถึงคุณภาพของสถานศึกษา

อาชีวศึกษา การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการประเมินคุณภาพการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง เพราะผลการประเมินคุณภาพจะเป็นตัวชี้วัดหนึ่งในการสะท้อนถึงคุณภาพการศึกษาผ่านเกณฑ์การประเมินที่มีมาตรฐานและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาคุณภาพการอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามด้านการอาชีวศึกษาของโรงเรียนที่ได้รับการรับรองรายงานแล้ว 442 แห่ง พบว่า มีโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน 402 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 91

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่าการพัฒนาคุณภาพการอาชีวศึกษามีตัวแปรที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ผลการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านการอาชีวศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทและลักษณะของสังคมไทย พร้อมกับการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสำหรับศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาจะมีแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ครูผู้สอนระดับอาชีวศึกษาจะสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ตลอดจนนักเรียนในระดับอาชีวศึกษาจะได้รับการพัฒนาคุณภาพให้มีทักษะทางวิชาชีพ มีสมรรถนะที่พึงประสงค์ และมีส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา

ทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษา ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษาอาชีวศึกษา นักวิชาการมีความเห็นสอดคล้องกันว่า หนึ่งในปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา คือ ปัจจัยภาวะผู้นำ เนื่องจากความต่อเนื่องและความคงเส้นคงวาของภาวะผู้นำจะช่วยให้แผนการพัฒนามีความยั่งยืนพอที่จะทำให้องค์กรเปลี่ยนแปลง (Shannon & Bylsma, 2004; Kangpheng, 2008; Chaiphanphong, 2006; Poompakdepan, 2007) และนักวิชาการหลายท่านเห็นว่าสมรรถนะของผู้นำที่เหมาะสมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน และเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Bass & Avolio, 1990; Leithwood, Jantzi & Fernandez, 1994; Peart, 2011; Rattanadilok Na Phuket, 2009) คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Bass & Avolio, 1997) นอกจากนี้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อวัฒนธรรมโรงเรียนโดยรวม (Sahin, 2004)

วัฒนธรรมโรงเรียนนั้นมีบทบาทต่อการดำเนินงานของโรงเรียนในหลายส่วน (Smircich, 1983; Cheng, 1993; Burrello & Reitzug, 1993; Hoy & Miskel, 2005) ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้สึก การส่งเสริมการสร้าง ความผูกพันต่อโรงเรียน การเสริมสร้างเสถียรภาพของระบบสังคม การสร้างความรู้สึกนึกคิดที่ส่งผลต่อพฤติกรรม และประสิทธิภาพการทำงานของสมาชิกในโรงเรียน การกำหนดความแตกต่างระหว่างองค์กร การสร้างความ เป็นหนึ่งเดียวกันขององค์กร การกำหนดมาตรฐานทางพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยเฉพาะวัฒนธรรมโรงเรียนที่ดี และเข้มแข็งจะมีผลทางบวกต่อประสิทธิผลของโรงเรียน (Deal & Peterson, 1990; Fyans & Maehr, 1990; Stoll & Fink, 1996; Deal & Kennedy, 1999)

นอกจากนี้ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้อาชีวศึกษาสำเร็จตามเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตามแนวทาง

ปฏิรูปการศึกษา คือ ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา (Office of the National Education Council, 1999) ซึ่งมีความมุ่งหมายให้มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้เพื่อการศึกษาและให้ทุกส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษา ซึ่งนักวิชาการหลายคนมีความเห็นสอดคล้องกันว่าการจัดทรัพยากรการเรียนรู้มีความสำคัญและจำเป็นที่จะทำให้การจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (Shannon & Bylsma, 2004; United Nations Educational, 2005; Chanvanich, 2004; Wongjan, 2003; Sanrattana, 2003; Chaiphanphong, 2006; Kangpheng, 2008; Mokkarunurak, 2011)

สำหรับการจัดกระบวนการเรียนรู้นั้นในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 24 ได้ให้ความสำคัญกับการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน การจัดการการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ การประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (Office of the National Education Council, 1999) สอดคล้องกับนักวิชาการที่เห็นว่า หนึ่งในปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย 1) หลักสูตรและการวัดประเมินผลที่ควรมีการวางแผนการใช้หลักสูตรและพัฒนามาตรฐานทางวิชาการโดยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 2) การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความสามารถของนักเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง จัดสภาพการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข และส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ 3) การนิเทศการศึกษาโดยเฉพาะการกำกับดูแลในระดับชั้นเรียนเพื่อนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล และสะท้อนผล การปฏิบัติงานของครูในด้านต่างๆ และ 4) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะด้านวิชาการที่เพียงพอต่อการทำหน้าที่การสอน และการส่งเสริมให้มีความก้าวหน้า

ในวิชาชีพ (Shannon & Bylsma, 2004; United Nations Educational, 2005; OECD, 2005; Wongjan, 2003; Kangpheng, 2008) และยังสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาเพื่อตอบสนองกรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (McTighe & Seif cited in Bellanca & Brandt, 2010) ที่เสนอการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงขององค์ประกอบหลัก 5 ประการ คือ 1) พันธกิจด้านการสอน 2) หลักในการเรียนรู้ 3) หลักสูตรและระบบประเมินผล 4) โปรแกรมการสอนและแนวปฏิบัติ ซึ่งครอบคลุมการฝึกอบรม และ 5) ปัจจัยสนับสนุนโดยรวม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยความเข้มแข็งของวัฒนธรรมโรงเรียน ปัจจัยคุณภาพการจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ และปัจจัยคุณภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้

วิธีการวิจัย

ประชากร ได้แก่ สถานศึกษาอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2556 จำนวน 850 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพสถานศึกษาตามเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามจำนวน 402 แห่ง โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สำหรับการศึกษาเชิงปริมาณผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยผู้บริหารและครูจำนวน 1,633 คน จากสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพสถานศึกษาตามเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามจำนวน 290 แห่ง ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญผู้บริหารสถานศึกษา และครูจำนวน 36 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มผู้กำหนดนโยบายรวมจำนวน 6 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีระดับคุณภาพการศึกษาในระดับดีมากทั้งในการ

ประเมินคุณภาพภายนอกรอบสอง และการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามรวมจำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบวิเคราะห์เอกสาร 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงของแบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติของสถานศึกษาตามปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน จากนั้นจึงนำไปทดลองใช้ (try-out) กับผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงของแบบสอบถาม พบว่า ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.978 จากนั้นจึงจัดทำแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล 4) แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามของสถานศึกษาอาชีวศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) วิเคราะห์เอกสารโดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู 3) สอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติของสถานศึกษาตามปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังผู้บริหารและครู ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยนัดหมายวันเวลาและสถานที่ จากนั้นทำการสัมภาษณ์พร้อมบันทึกเสียงตลอดการสนทนา 4) รวบรวมผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามของสถานศึกษาอาชีวศึกษา จากเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาในปี พ.ศ. 2557

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

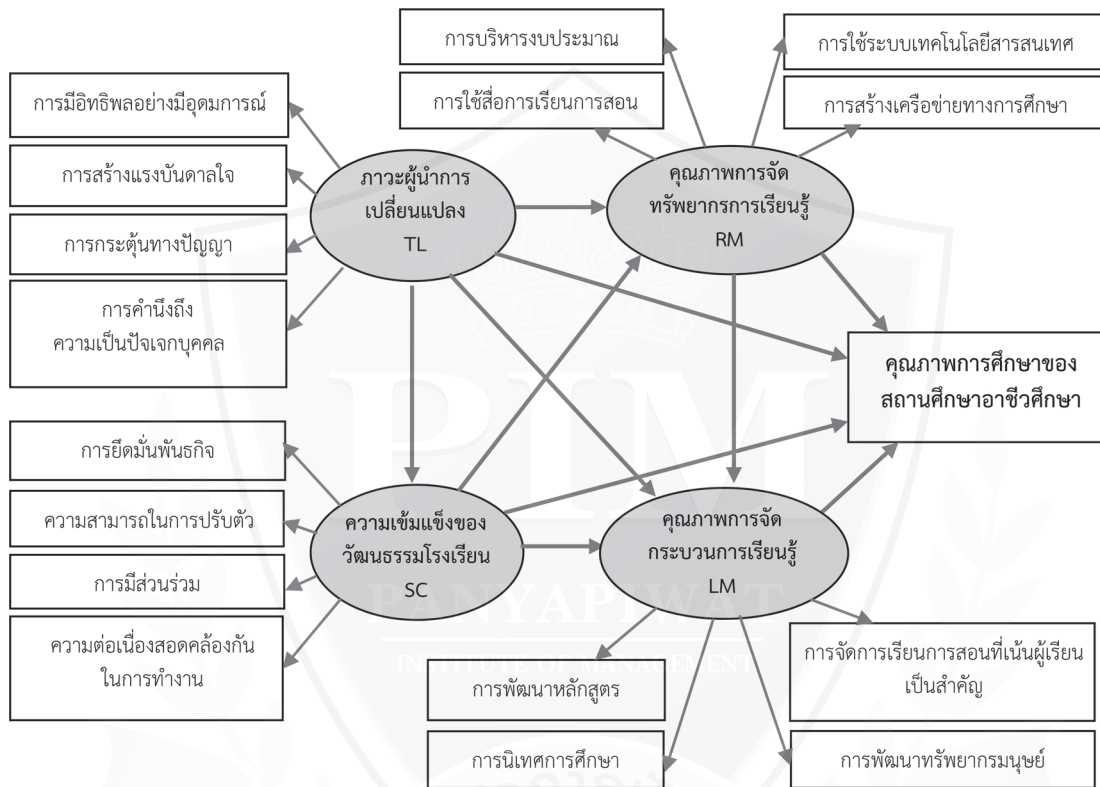
2) วิเคราะห์บทสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากนั้นจึงทำการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) และได้กำหนดข้อคำถามจากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติของสถานศึกษาตามปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา

3) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล และระดับการปฏิบัติของสถานศึกษาตามปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด วิเคราะห์ลักษณะการแจกแจงของตัวแปร โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ความเบ้ วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) โดยใช้ค่า KMO ค่า Bartlett's test of Sphericity คำนวณฟังก์ชันประกอบ (Factor Loading) และค่าไอเกน (Eigen Value) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้และค่าดัชนีวัดความสอดคล้องของรูปแบบ วิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) โดยใช้ค่าสถิติตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบ และวิเคราะห์ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจากรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

1) ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ทำให้ได้กรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

2) ผลการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่าภาพรวมของคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในปัจจุบันทั้งในระดับประเทศจนถึงระดับสถานศึกษามีแนวโน้มที่ดีขึ้นกว่าในอดีต ทั้งนี้ควรพัฒนาในประเด็นต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านบุคลากรครู ด้านงบประมาณ ด้านผู้เรียน ด้านผู้บริหาร และด้านนโยบายภาครัฐ ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

และได้รับการยอมรับจากสังคมผ่านการจัดการอาชีวศึกษาที่มีมาตรฐาน ซึ่งการใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ในการสะท้อนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา แม้จะยังมีประเด็นที่เป็นที่โต้แย้งหรือมีจุดอ่อนในการใช้สะท้อนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา แต่ก็มีบทบาทสำคัญสำหรับการกำหนดแนวทางในการจัดการอาชีวศึกษาให้มีมาตรฐานและมีทิศทาง เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยสถานศึกษา

อาชีวศึกษาควรให้ความสำคัญทั้งการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ตลอดจนมีการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาประกอบด้วย

(1) ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกิดจากการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่ยกย่องเคารพนับถือแน่วแน่ในการทำงานตามอุดมการณ์ของตน ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษามองโลกในแง่ดี สื่อความต้องการอย่างชัดเจน ใช้วิธีจูงใจที่หลากหลายเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ให้อิสระในการทำงาน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อหาทางแก้ปัญหาด้วยวิธีใหม่ๆ ช่วยดูแลแก้ปัญหาให้กำลังใจบุคลากรจนเกิดความร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหา ให้ความสำคัญและดูแลบุคลากรอย่างเป็นกันเอง เห็นความสำคัญของบุคลากรทุกคน และมอบหมายงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล

(2) ปัจจัยความเข้มแข็งของวัฒนธรรมโรงเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกิดจากการที่สถานศึกษามีการกำหนดพันธกิจที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ มีพันธกิจที่ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองเห็นพ้องไปในแนวทางเดียวกัน บุคลากรทุกคนปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกิจและรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน มีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและดำเนินการปรับปรุงองค์กรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้เรียนและสถานประกอบการสร้างความเข้าใจให้บุคลากรยอมรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา บุคลากรมีความผูกพันต่อสถานศึกษา มีการทำงานเป็นทีม มีส่วนร่วมรับผิดชอบและภูมิใจในความสำเร็จร่วมกัน มีระบบการทำงานและแผนการดำเนินงานชัดเจน บุคลากรยึดมั่นในข้อตกลงและค่านิยมหลักร่วมกัน บุคลากรทำงานโดยคำนึงถึง

ความต่อเนื่องของงานและผลกระทบต่องาน

(3) ปัจจัยคุณภาพการจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกิดจากการที่สถานศึกษามีแผนการจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกับภาระงาน มีการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีศักยภาพในการจัดหางบประมาณจากหลายแหล่ง มีการกำกับติดตามการใช้งบประมาณ มีกระบวนการในการเลือกซื้อให้เหมาะสมกับหลักสูตรและวิทยาการสมัยใหม่ มีการจัดซื้อ/จัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เพียงพอต่อการใช้งาน ส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนการสอน มีการประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน มีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการ มีบุคลากรรับผิดชอบงานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาชีพ มีกิจกรรมที่หลากหลายในการขยายเครือข่ายไปสู่ศิษย์เก่า ผู้ปกครอง ชุมชน สถานศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ

(4) ปัจจัยคุณภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกิดจากการที่สถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรโดยให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้เรียนและสถานประกอบการ มีการพัฒนาหลักสูตรอย่างมีส่วนร่วม สถานศึกษามีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง เน้นการปฏิบัติและสอดคล้องมาตรฐานวิชาชีพ มีการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง คำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล พัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน มีระบบการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษาและนำผลการนิเทศมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน มีการพัฒนาบุคลากรอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเกิดการพัฒนาตนเอง มีการจัดสวัสดิการเพื่อธำรงรักษาบุคลากร และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรด้วยความเป็นธรรม

สรุปได้ว่า จากการวิเคราะห์เอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อ

คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความเข้มแข็งของวัฒนธรรมโรงเรียน คุณภาพการจัดทรัพยากรการเรียนรู้ และคุณภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 16 องค์ประกอบย่อย จำแนกเป็น 57 ประเด็นพฤติกรรม จากนั้นนำไปสร้างประเด็นคำถาม สำหรับแบบสอบถามสำหรับการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3) ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า

(1) สถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ร่วมตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีผลรวมคะแนนการประเมินอยู่ในช่วง 70.01-90.00 หรือมีระดับคุณภาพ “ดี” จำนวน 255 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 87.93 รองมาเป็นสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีผลรวมคะแนนการประเมินอยู่ในช่วง 90.01-100.00 หรือมีระดับคุณภาพ “ดีมาก” จำนวน 35 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 12.07 ค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติตามปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาทุกปัจจัยอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยความเข้มแข็งของวัฒนธรรมโรงเรียนมีระดับการปฏิบัติเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยคุณภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้ และปัจจัยคุณภาพการจัดทรัพยากรการเรียนรู้ ตามลำดับ

(2) จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบความตรงของตัวแปรแฝงในรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น พบว่ามีตัวแปรสังเกตได้ที่ควรตัดออกเพื่อจัดกลุ่มองค์ประกอบจำนวน 8 ตัว และเมื่อปรับตัวแปรเพื่อจัดกลุ่มองค์ประกอบพบว่า ประเด็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สามารถแยกองค์ประกอบได้ 9 องค์ประกอบ ที่มีประเด็นพฤติกรรม

ที่ต้องการวัดจาก 49 ตัวแปร โดยค่า Cumulative Eigen values หรือความแปรปรวนสะสมที่อธิบายได้ด้วยองค์ประกอบทั้ง 9 องค์ประกอบ เท่ากับร้อยละ 88.511

(3) จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบความตรงของตัวแปรแฝงในรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นพบว่า โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยความเข้มแข็งของวัฒนธรรมโรงเรียน ปัจจัยคุณภาพการจัดทรัพยากรการเรียนรู้ และปัจจัยคุณภาพการจัดกระบวนการเรียนรู้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

(4) จากการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) และเปรียบเทียบดัชนีวัดความสอดคล้องของรูปแบบ ประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีโลกลิขิตสูงสุด (Maximum Likelihood Estimate: ML) และใช้ค่าสถิติตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี โดยค่าสถิติตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่า CMIN/df = 1.748 ค่า $p = 0.000$ ค่าดัชนี GFI = 0.918 ค่าดัชนี AGFI = 0.906 ค่าดัชนี CFI = 0.964 และค่าดัชนี RMSEA = 0.051 ซึ่งแสดงว่าตัวแบบดังกล่าวมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจากรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา

ในการวิเคราะห์ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจากรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่า

1) ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลทางอ้อมผ่านความเข้มแข็งของวัฒนธรรมโรงเรียน และคุณภาพการจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ไปยังคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ปัจจัยคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นปัจจัยเดียวที่ส่งผลทางตรงต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.1 โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.134

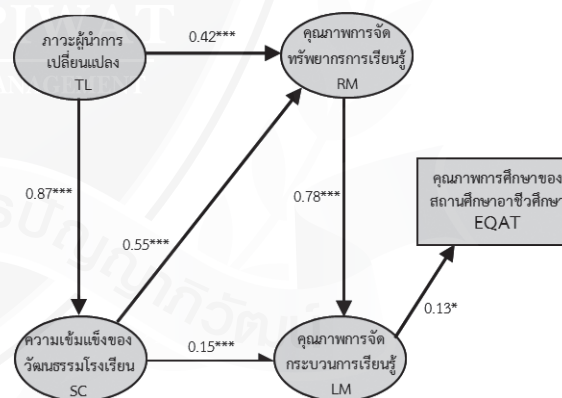
2) ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลทางตรงต่อปัจจัยความเข้มแข็งของวัฒนธรรมโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.867 ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อปัจจัยคุณภาพการจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.419 และค่าอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.473 ซึ่งทำให้ค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.892 และปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลทางตรงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและส่งผลทางอ้อมต่อปัจจัยคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าอิทธิพลทางอ้อมและค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.825 และ 0.902 ตามลำดับ

3) ปัจจัยความเข้มแข็งของวัฒนธรรมโรงเรียนส่งผลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อปัจจัยคุณภาพการจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.545 และปัจจัยความเข้มแข็งของวัฒนธรรมโรงเรียนส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อปัจจัยคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.153 และค่าอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.423 ซึ่งทำให้ค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.576

4) ปัจจัยคุณภาพการจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ส่งผลทางตรงต่อปัจจัยคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.776

5) ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลทางอ้อม

ผ่านความเข้มแข็งของวัฒนธรรมโรงเรียน และคุณภาพการจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ไปยังคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลอิทธิพลผ่านปัจจัยความเข้มแข็งของวัฒนธรรมโรงเรียนไปยังปัจจัยคุณภาพการจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ เป็นการส่งผ่านแบบบางส่วน (Partial mediation) ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลอิทธิพลผ่านปัจจัยคุณภาพการจัดการเรียนรู้ไปยังปัจจัยคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นการส่งผ่านแบบสมบูรณ์ (Full mediation) ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลอิทธิพลผ่านปัจจัยความเข้มแข็งของวัฒนธรรมโรงเรียนไปยังปัจจัยคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นการส่งผ่านแบบสมบูรณ์ (Full mediation) และปัจจัยความเข้มแข็งของวัฒนธรรมโรงเรียนส่งผลอิทธิพลผ่านปัจจัยคุณภาพการจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ไปยังปัจจัยคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นการส่งผ่านแบบบางส่วน (Partial mediation) ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลสรุปผลการวิจัย

สรุปและอภิปรายผล

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี โดยผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

อาชีวศึกษา ประกอบด้วยปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความเข้มแข็งของวัฒนธรรมโรงเรียน คุณภาพการจัดทรัพยากรการเรียนรู้ และคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้ และยังพบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ส่งผลทางอ้อมผ่านความเข้มแข็งของวัฒนธรรมโรงเรียน และคุณภาพการจัดทรัพยากรการเรียนรู้ไปยังคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากการปรับเปลี่ยน วัฒนธรรมการปฏิบัติงานและประสิทธิผลขององค์การ จะเกิดขึ้นผ่านผู้บริหารโรงเรียนที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลงในการเปลี่ยนวัฒนธรรมการจัดการเรียน การสอนและการเรียนรู้ของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน จึงมีหน้าที่ในการสร้างและส่งเสริมวัฒนธรรมโรงเรียนให้ มุ่งเน้นประสิทธิผลในทุกสิ่งที่ทำ เมื่อทัศนคติเช่นนี้เกิดขึ้น ในระดับที่เป็นวัฒนธรรมของโรงเรียน สิ่งต่างๆ ก็จะถูก พัฒนาให้ดีขึ้นตามมา จึงเห็นได้ว่าการสร้างวัฒนธรรมที่ดี เป็นหนทางสู่ความสำเร็จของโรงเรียน ผู้นำจึงมีบทบาท ในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมโรงเรียนและส่งผลต่อไป ยังผลผลิตหรือประสิทธิผลของโรงเรียน (Niehoff, Enz & Grover, 1990; Cunningham & Gresso, 1993; Fullan, 2001; Sahin, 2004) นอกจากนี้ผลการวิจัย ยังพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์เชิงบวก ต่อการจัดทรัพยากรการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ให้สำเร็จตามเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (Office of the National Education Council, 1999) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมี หน้าที่โดยตรงในการส่งเสริมให้ทุกส่วนของสังคมได้เข้ามา มีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา ตลอดจนการมีบทบาทในการสนับสนุนการใช้สื่อการเรียน การสอน (United Nations Educational, 2005; Wongjan, 2003; Kangpheng, 2008; Mokkaranurak, 2011; Chaiphanphong, 2006) และการใช้ระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีช่องทาง การเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น (Chalaesap et al., 2001: 179) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์

ของประเทศเพื่อให้เกิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สถาน ศึกษาต้องจัดเนื้อหาที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน นำโลกกว้างเข้าสู่ห้องเรียน นำผู้เรียนออกไปสู่โลกกว้าง และสร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้น กับครู และผู้มีความรู้เฉพาะศาสตร์ที่ใช้ประสบการณ์ การเรียนรู้ในสภาพจริง (Sanrattana, 2003; Makornmanee, 2012)

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ปัจจัยคุณภาพ กระบวนการจัดการเรียนรู้ส่งผลทางตรงต่อคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ สอดคล้องกับ Shannon & Bylsma (2004), United Nations Educational (2005), OECD (2005), Wongjan (2003), Kangpheng (2008) ซึ่งเป็นปัจจัยเดียว ที่ส่งผลทางตรงต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา อาชีวศึกษา และมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.134 ซึ่งไม่มากนัก อาจเป็นเพราะสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน ยังมีในระดับมาก ดังที่ Cheuchamroon (2012) ที่ได้ ทำการวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนา ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญยังมีปัญหามาก ทั้งด้าน ครูผู้สอน ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ด้านสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ และด้าน การวัดผลและประเมินผล สอดคล้องกับสภาพปัญหา จากการสัมภาษณ์ที่พบว่า ยังมีปัญหาในด้านปริมาณและ คุณภาพของครูอาชีวศึกษา ด้านสื่อการเรียนการสอน รวมทั้งด้านผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้แตกต่างกัน ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการแก้ไขปัญหา คุณภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจาก ข้อค้นพบในการสัมภาษณ์พบว่า สถานศึกษาอาชีวศึกษา ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพสถานศึกษานั้น มีมุมมองที่น่าสนใจว่า ครูผู้สอนต้องจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับความถนัดของนักเรียน เน้นงานปฏิบัติ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกให้มากขึ้น ได้ลงมือปฏิบัติจริง

ให้กับลูกค้า หากไม่มีงานจริงควรมีการจำลองสถานการณ์ให้เหมือนการทำงานจริง และที่สำคัญครูต้องมีความคาดหวังในตัวนักเรียน

สรุปได้ว่าปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลทางอ้อมผ่านความเข้มแข็งของวัฒนธรรมโรงเรียนและคุณภาพการจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ไปยังคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแสดงถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีพศึกษาในการใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมโรงเรียนให้มีวัฒนธรรมในการทำงานเป็นทีม ร่วมมือร่วมใจเพื่อความสำเร็จของงาน

และบทบาทในการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้เพื่อการศึกษา ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ให้เกิดคุณภาพ โดยมีการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง เน้นการปฏิบัติและสอดคล้องมาตรฐานวิชาชีพ มีระบบการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีพศึกษาที่มีมาตรฐานและเป็นไปตามทิศทางที่สังคมคาดหวังได้

References

- Bass, B. M. & Avolio, B. J. (1990). The implications of transactional and transformational leadership for individual, team, and organizational development. *Research in Organizational Change and Development*, 4(1), 231.
- Bass, B. M. & Avolio, B. J. (1997). *Full range leadership development - Manual for the multifactor leadership questionnaire*. Redwood City, CA: Mind Garden.
- Bellanca, J. & Brandt, R. (2010). *21st Century Skills: Rethinking How Students Learn*. (V. Wongkijrungruang & A. Jitruet, Trans.). Bangkok: Openworlds.
- Bureau of Vocational Education Standards and Qualification. (2012). *Vocational Education Standards 2012 for internal quality assessment*. Bangkok: Minburi Technical College. [in Thai]
- Burrello, L. C. & Reitzug, U. C. (1993). Transforming context and developing culture in schools. *Journal of Counselling and Development*, 71(6), 669-677.
- Chaiphanphong, S. (2006). *The development of causal relationship model of factors influencing effective school management in private vocational schools*. Doctor of Philosophy degree in Educational Administration, Naresuan University. [in Thai]
- Chalaesap, S. et al. (2001). *Information technology*. Suandusit Rajabhat University. [in Thai]
- Chanvanich, A. (2004). Perfect schools. *Academic Journal of the Basic Education Commission*, 6(1), 20-26. [in Thai]
- Cheng, Y. C. (1993). Profiles of organizational culture and effective schools. *School Effectiveness and School Improvement*, 4(2), 85-110.
- Cheuchamroon, T. (2012). *States, problems and needs in developing in child-centered instructional management of institutes under the Office of Vocational Education in Kalasin province*. Master of Education in Educational Administration, Mahasarakam Rajabhat University. [in Thai]

- Cunningham, W. G. & Gresso, D. W. (1993). *Cultural leadership: The culture of excellence in education*. Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Deal, T. E. & Kennedy, A. A. (1999). *The new corporate cultures: Revitalizing the workforce after downsizing, mergers and reengineering*. Perseus Books.
- Deal, T. E. & Peterson, K. (1990). *The principal's role in shaping school culture*. Washington, DC: Department of Education.
- Fullan, M. (2001). *Leading in a culture of change*. San Francisco, CA: Jossey Bass.
- Fyans, L. J. Jr. & Maehr, M. L. (1990). School culture, student ethnicity, and motivation. *The National Center for School Leadership*, Illinois Univ., Urbana.
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2005). *Educational administration: Theory, research and practice* (11th ed.). Boston: McGraw Hill.
- Kangpheng, S. (2008). *Administrative factors affecting school effectiveness: Model development and validation*. Doctor of Education in Educational Administration, Graduate School, Khon Kaen University. [in Thai]
- Leithwood, K., Jantzi, D. & Fernandez, A. (1994). Transformational Leadership and Teachers' Commitment to Changes. In *reshaping the principalship, insights from transformational reform efforts*, edited by Joseph Murphy and Karen Seashore Louis. 77-98. Thousand Oaks, California: Corwin Press.
- Makornmanee, R. (2012). *Role of educational administrator in borderless era*. Faculty of Education, Suansunandha Rajabhat University. [in Thai]
- Mokkaranurak, D. (2011). *The scenario of vocational education in Thailand during the next decade (2011-2021)*. Doctor of Philosophy in Educational Administration, Khon Kaen University. [in Thai]
- Niehoff, B., Enz, C. & Grover, R. (1990). The impact of top-management actions on employee attitudes and perceptions. *Group & Organizational Studies*, 15(3), 337-352.
- Office for National Education Standards and Quality Assessment (Public organization). (2001). *Annual report 2001 (1 October 2000 - 30 September 2001)*. Bangkok: Plan printing. [in Thai]
- Office of the Educational Council. (2007). *Scenario synthesis and factors affecting educational quality in Thailand report*. Bangkok: VTC communication. [in Thai]
- Office of the National Education Council. (1999). *Thailand's National Education Act 1999*. Bangkok: Aksornthai publishing. [in Thai]
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2005). *School factors related to quality and equity: Result from PISA 2000*. Paris: OECD Publishing.

- Peart, D. (2011). *Transformational leadership: The leadership approach of the 21st century*. Retrieved January 19, 2014, from <http://www.examiner.com/article/transformational-leadership-the-leadership-approach-of-the-21st-century>
- Poompakdepan, S. (2007). *The causal relationship model for quality of education in private vocational schools*. Doctor of Education in Educational Administration, Graduate School, Burapha University. [in Thai]
- Rattanadilok Na Phuket, P. (2009). *Organization and Administration*. Bangkok: IDC Premier. [in Thai]
- Sahin, S. (2004). *The relationship between transformational and transactional leadership styles of school principals and school culture (The case of Izmir, Turkey)*. Department of Educational Sciences, Dokuz Eylul University.
- Sanrattana, W. (2003). *School administrators: 3D of professional development to efficient administrators*. Bangkok: Thippayasit. [in Thai]
- Shannon, G. S. & Bylsma, P. (2004). *Characteristics of improved school districts themes from research*. Retrieved September 9, 2013, from <http://www.k12.wa.us/research/pubdocs/districtimprovementreport.pdf>
- Smircich, L. (1983). Concepts of culture and organizational analysis. *Administrative Science Quarterly*, 28(3), 339-358.
- Stoll, L. & Fink, D. (1996). *Changing our schools: Linking school effectiveness and school improvement*. Buckingham: Open University Press.
- United Nations Educational. (2005). Education for all: The quality imperative. *EFA Global Monitoring Report 2005*. Paris: UNESCO.
- Wongjan, P. (2003). *Development of a composite indicator of quality of education of private vocational schools*. Master of science (Educational research technology), Burapha University. [in Thai]

Name and Surname: Jutamanee Kraikunasai

Highest Education: Master degree in Business Administration,
Sukhothaithamthirat Open University

University or Agency: Sukhothaithamthirat Open University

Field of Expertise: Educational Administration

Address: 209 Prachatipatai Rd., Mueang, Suphan Buri 72000

Name and Surname: Koolchalee Chongcharoen

Highest Education: Ed.D (Educational Leadership) University of
Wollongong NSW, Australia

University or Agency: Sukhothaithamthirat Open University

Field of Expertise: Educational Administration

Address: 9/9 Moo 9, Chaengwattana Rd., Bangpood, Pakkret,
Nonthaburi 11120

Name and Surname: Sungworn Ngudgratoko

Highest Education: Ph.D. Measurement and Quantitative Methods
Michigan State University, U.S.A.

University or Agency: Sukhothaithamthirat Open University

Field of Expertise: Measurement and Quantitative Methods

Address: 9/9 Moo 9, Chaengwattana Rd., Bangpood, Pakkret,
Nonthaburi 11120

Name and Surname: Pornanchalee Pukchanka

Highest Education: Ph.D. Vocational Education, Kasetsart University

University or Agency: National Institute for Development of Teachers,
Faculty Staff and Educational Personnel

Field of Expertise: Vocational Education

Address: 60 Moo 2, Rai Khing, Sampran, Nakhonprathom 73210